

Ulkoasiainvaliokunta

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2020

JOHDANTO

Vireilletulo

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2020 (K 4/2021 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- puheenjohtaja Kimmo Kiljunen, Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta
- kansainvälisten asiain neuvos, valtuuskunnan sihteeri Gunilla Carlander

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Euroopan neuvosto on järjestö, joka keskittyy ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltiokehityksen edistämiseen. Tärkeimpinä keinoina tässä työssä ovat sitovat sopimukset ja niiden täytäntöönpanon valvonta. Euroopan ihmisoikeussopimus, Euroopan sosiaalinen peruskirja, eurooppalainen sopimus kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen kieltämisestä sekä monet muut ihmisoikeussopimukset luovat keskeisen perustan eurooppalaiselle ihmisoikeustyölle. Ulkoasiainvaliokunta korostaa Euroopan neuvoston laajan jäsenpohjan merkitystä; järjestöön kuuluu 47 jäsenvaltiota. Ministerikomitea on Euroopan neuvoston päätöksenteon koelin. Parlamentaarinen yleiskokous on neuvoa-antava ja aloitteita tekevä toimielin, joka koostuu jäsenmaiden parlamenttien nimeämistä kansanedustajista.

Koronaviruspandemia vaikutti yleiskokouksen toimintaedellytyksiin kertomusvuonna merkittävästi. Maaliskuun 2020 jälkeen kaikki kokoukset järjestettiin etänä ja täysistunnot peruttiin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yleiskokous mukautui tilanteeseen uusilla toimintatavoilla, kokousjärjestelyillä sekä sääntömuutoksilla. Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että yleiskokous kykeni näillä järjestelyillä turvaamaan toimintaansa.

Valiokunnan kuuleman arvion mukaan Euroopan neuvoston ihmisoikeus- ja oikeusvaltiojärjestelmää haastetaan avoimesti ja koronaviruspandemia on osaltaan korostanut tätä kehitystä. Valiokunta jakaa yleiskokouksen esittämän huolen koronavirukseen liittyvien rajoitusten vaikutuksis-

Valiokunnan mietintö UaVM 4/2021 vp

ta ihmisoikeuksien, tasa-arvon, syrjimättömyyden ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumisessa ja korostaa yleiskokouksen työn roolia tämän asian seuraamisessa.

Jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten seurannan osalta yleiskokouksen monitorointikomitean työlliställä olivat kertomusvuonna Albania, Armenia, Azerbaidžan, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Moldova, Puola, Serbia, Turkki, Ukraina ja Venäjä. Jäsenvaltioiden ulkopuolisista kysymyksistä yleiskokous on jatkanut myös Valko-Venäjän poliittisen tilanteen seuraamista tiiviisti.

Ulkoasiainvaliokunta pitää jäsenvelvoitteiden seurantaan yleiskokouksen toiminnan olennaisena osana. Euroopan neuvoston yleiskokouksen vaalitarkkailutoimet ovat osa tätä seurantatehtävien kokonaisuutta. Valiokunta sai selvityksen siitä, että vaalitarkkailu kohtasi haasteita koronaviruspandemian vuoksi. Monet maat peruuttivat tai siirsivät vaalejaan, ja erilaiset rajoituskäytännöt tekevät vaalitarkkailun miltei mahdottomaksi monessa tapauksessa. Valiokunta painottaa rajoitusten purkamisen välttämättömyyttä niin pian, kuin se pandemian hallinnan kannalta on mahdollista. Tämä on Euroopan neuvoston yleiskokouksen toimintaedellytysten turvaamiseksi hyvin tärkeää.

Suomi toimi edellisen kertomusvuoden 2019 aikana Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajana. Keskeisiin tämän puheenjohtajakauden tapahtumiin kuului Venäjän paluu yleiskokouksen työhön. Ulkoasiainvaliokunta toistaa jo aiemmin esittämänsä näkemyksen (UaVM 5/2020 vp), että tämän ratkaisun löytyminen ja sen seurauksena Venäjän säilyminen Euroopan neuvoston jäsenenä on hyvin tärkeää. Samalla maan kansalaiset pysyvät Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja sen valvontajärjestelmän suojan piirissä.

Ulkoasiainvaliokunta pitää merkittävänä sitä, että Suomen yleiskokouksen valtuuskunnan jäsenet ovat saaneet useita luottamustehtäviä esimerkiksi yleiskokouksen komiteoissa ja alakomiteoissa. Valtuuskunta on ollut aktiivinen esimerkiksi monitorointi- ja raportointitehtävissä.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että yleiskokouksen toimintamahdollisuuksien turvaaminen ja toiminnan täysimittainen palauttaminen entiselleen on tärkeää koronaviruspandemian hellittäessä. Nykyisessä kansainvälispoliittisessa tilanteessa Euroopan neuvoston ja sen yleiskomitean työlle on erityistä tarvetta ja etäyhteyksin vaikutus jää usein vaillinaiseksi. Valiokunta toteaa lisäksi, että tarvetta kansainvälispoliittiselle keskustelulle ylipäätään on paljon ja Suomen eduskunnassakin tulisi tällaista keskustelua edelleen lisätä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 4/2021 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Valiokunnan mietintö UaVM 4/2021 vp

Helsingissä 14.9.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mika Niikko ps

jäsen Eva Biaudet r

jäsen Kimmo Kiljunen sd

jäsen Johannes Koskinen sd

jäsen Tom Packalén ps

jäsen Jaana Pelkonen kok

jäsen Jussi Saramo vas

jäsen Ville Tavio ps

jäsen Matti Vanhanen kesk

jäsen Anne-Mari Virolainen kok

varajäsen Jouni Ovaska kesk

varajäsen Elina Valtonen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jonna Laurmaa